

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 104/08-45

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. septembra 2008 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť JUDr. A. H., správkyne konkurznej podstaty úpadcu N., s. r. o., P., zastúpenej advokátkou JUDr. I. H., K., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 a čl. 47 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom Najvyšším súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. 2 Obo 15/2006 a sp. zn. 2 Obo 207/2006 a takto

r o z h o d o l :

1. Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Obo 15/2006 a sp. zn. 2 Obo 207/2006 p o r u š i l základné právo JUDr. A. H. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Obo 15/2006 zo 16. februára 2006 z r u š u j e a v e c v r a c i a na ďalšie konanie.

3. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Obo 207/2006 z 28. februára 2007 z r u š u j e vo výroku, ktorým JUDr. A. H. nebola priznaná náhrada odvolacích trov, pričom v rozsahu zrušenia v e c v r a c i a na ďalšie konanie.

4. JUDr. A. H. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 12 302 Sk (slovom dvanásťtisícristodva slovenských korún), ktorú je Najvyšší súd Slovenskej republiky p o v i n n ý vyplatiť na účet jej právnej zástupkyne JUDr. I. H. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 104/08-10 zo 6. marca 2008 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť JUDr. A. H., správkyne konkurznej podstaty úpadcu N., s. r. o., P. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 a čl. 47 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v konaní vedenom Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) pod sp. zn. 2 Obo 15/2006 a sp. zn. 2 Obo 207/2006.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľka podaním z 21. júla 2008 a tiež aj najvyšší súd vo vyjadrení zo 14. augusta 2008 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

Z podanej sťažnosti a jej doplnenia vyplýva, že žalobou z 3. januára 2002 sa štát domáhal voči sťažovateľke ako správkyne konkurznej podstaty úpadcu N., s. r. o., určenia pravosti pohľadávky na daniach vo výške 23 989 039 Sk. V priebehu konania štát uplatnenú pohľadávku postúpil Slovenskej konsolidačnej, a. s. (ďalej len „žalobkyňa“). Po podaní žaloby žalobkyňa vzala časť žaloby vo výške 13 146 460 Sk späť, a spor preto pokračoval iba ohľadom sumy 10 842 579 Sk. Rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 7 Cb 17/2002 z 1. decembra 2005 bola žaloba zamietnutá, pričom žalobkyňa bola zaviazaná zaplatiť sťažovateľke náhradu trov konania v sume 4 639 Sk.

Sťažovateľka podala proti výroku o náhrade trov konania odvolanie, keďže podľa jej názoru mala jej patriť náhrada trov z titulu právneho zastúpenia advokátom v podstatne vyššej sume. Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obo 15/2006 zo 16. februára 2006 bol rozsudok krajského súdu vo výroku o náhrade trov konania potvrdený. Najvyšší súd vyslovil právny názor, že sťažovateľke neprislúcha vôbec právo na náhradu trov konania, a to z dôvodu, že nárok na náhradu trov konania má účastník, a nie jeho právny zástupca, a ak má účastník zástupcu advokáta, trovy sa platia pre účastníka, ale na účet advokáta. Keď účastník (správca konkurznej podstaty) nemal nárok na duplicitnú náhradu trov, nemohol ju uplatniť ani jeho zástupca, ktorým je advokát. Avšak vzhľadom na skutočnosť, že najvyšší súd nemohol postupovať v rozpore so zásadou zákazu reformationis in peius, rozsudok krajského súdu potvrdil.

Podľa názoru sťažovateľky oba všeobecné súdy svojím rozhodnutím nemajúcim oporu v platnom práve porušili jej základné právo na súdnu ochranu. Sťažovateľka, ako správkyňa konkurznej podstaty, splnomocnila na zastupovanie v konaní advokátku. Urobila tak ako účastníčka konania. Správca konkurznej podstaty je ako účastník konania zvláštny procesný subjekt, ktorý má samostatné postavenie tak voči úpadcovi, ako aj voči konkurzným veriteľom, a nie je možné považovať ho za zástupcu konkurzných veriteľov, či za zástupcu úpadcu. Správca konkurznej podstaty sa zo zákona stáva účastníkom konania, v ktorom vymáha v prospech podstaty pohľadávku úpadcu, ako aj v sporoch vyvolaných konkurzným konaním a v konaniach, v ktorých sa úpadca stal účastníkom. Prináležia mu teda všetky práva a povinnosti, ktoré zákon účastníkovi konania priznáva. Tento záver vyplýva aj zo stanoviska Občianskoprávneho a obchodného kolégia Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. Cpjn 19/98 zo 17. júna 1998, podľa ktorého v občianskom súdnom konaní patria správcovi rovnaké práva a povinnosti, ako majú účastníci občianskeho súdneho konania, teda aj právo dať sa v konaní zastupovať zástupcom, ktorého si zvolí. Takým zástupcom môže byť aj advokát. Okolnosť, že správca konkurznej podstaty je sám advokát, nemá na tento záver žiadny vplyv. Podľa názoru sťažovateľky je nepochybné, že ako správkyňa konkurznej podstaty bola v predmetnej právnej veci oprávnená dať sa zastúpiť advokátom a vznikla jej povinnosť za poskytnuté právne služby zaplatiť advokátovi odmenu. Keďže správca konkurznej podstaty má rovnaké práva a povinnosti,

ako majú účastníci občianskeho súdneho konania, má aj právo nielen zvolit' si právneho zástupcu v konaní, ale aj právo na náhradu trov konania. V opačnom prípade by nebol ako účastník konania v rovnoprávnom postavení s ďalšími účastníkmi v zmysle čl. 47 ústavy a § 18 Občianskeho súdneho poriadku. Náhradu trov konania priznáva všeobecný súd podľa úspešnosti účastníka v konaní. Vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľka bola v konaní v plnom rozsahu úspešná, vzniklo jej právo na náhradu trov konania. Išlo o trovy právneho zastúpenia, teda o náhradu odmeny za zastupovanie advokátom. Hoci predmetom sporu bola pohľadávka žalobkyne vo výške 10 842 579 Sk, krajský súd pri stanovení odmeny nevychádzal z tejto hodnoty, ale zo záveru, že hodnotu sporu v peniazoch nemožno určiť. Pri správnom posúdení tejto otázky patrila sťažovateľke náhrada trov právneho zastúpenia v sume 121 175 Sk. Nepriznanie náhrady trov, resp. priznanie náhrady v nesprávnej výške je porušením práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ústavy. Krajský súd porušil označené základné práva sťažovateľky svojím záverom, že v predmetnej veci nie je možné určiť tarifnú hodnotu práva, ktoré bolo predmetom konania. Najvyšší súd porušil tieto práva jednak tým, že sa otázkou správnej výšky trov právneho zastúpenia sťažovateľky vôbec nezaoberal, hoci to bolo obsahom ňou podaného odvolania, a ďalej zaujatím stanoviska, že správca konkurznej podstaty nemá vôbec nárok na náhradu trov konania.

Po tom, čo bol uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obo 15/2006 zo 16. februára 2006 potvrdený rozsudok krajského súdu vo výroku o náhrade trov konania, vyšlo dodatočne najavo, že proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 7 Cb 17/2002 z 1. decembra 2005 podala v zákonnej lehote odvolanie aj žalobkyňa proti výroku o zamietnutí žaloby. Z tohto dôvodu bola vec opätovne predložená najvyššiemu súdu, ktorý rozsudkom sp. zn. 2 Obo 207/2006 z 28. februára 2007 potvrdil rozsudok krajského súdu vo veci samej, teda čo sa týka zamietajúceho výroku. Zároveň rozhodol, že sťažovateľke nepriznáva náhradu trov odvolacieho konania. Hoci sťažovateľka bola v odvolacom konaní v plnom rozsahu úspešná, najvyšší súd jej nepriznal náhradu trov odvolacieho konania z dôvodu, že je správkyňou konkurznej podstaty, ktorá je odmeňovaná podľa osobitných predpisov. Ak sa dala zastupovať v súdnom konaní advokátom, vzniknuté trovy právneho zastupovania musí uhradiť zo svojej odmeny. Sťažovateľka v tejto súvislosti uvádza, že v odvolacom konaní

vedenom pod sp. zn. 2 Obo 207/2006 jej vznikli trovy konania z titulu právneho zastúpenia advokátom v sume 78 695 Sk.

Sťažovateľka žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie čl. 46 a čl. 47 ústavy v konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 7 Cb 17/2002 a najvyšším súdom pod sp. zn. 2 Obo 15/2006 a sp. zn. 2 Obo 207/2006 s tým, aby boli tak rozsudok krajského súdu sp. zn. 7 Cb 17/2002 z 1. decembra 2005, ako aj uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obo 15/2006 zo 16. februára 2006 a tiež aj rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obo 207/2006 z 28. februára 2007 zrušené vo výrokoch o náhrade trov konania a vec vrátená na ďalšie konanie. Zároveň požaduje aj náhradu trov právneho zastúpenia.

Z vyjadrenia žalobkyne z 11. júna 2008 doručeného ústavnému súdu 19. júna 2008 vyplýva, že sťažnosť považuje za neopodstatnenú a žiada ju zamietnuť. Právny názor sťažovateľky, podľa ktorého je správca konkurznej podstaty zvláštnym procesným subjektom majúcim samostatné postavenie tak voči úpadcovi, ako aj voči konkurzným veriteľom, a nie je možné považovať ho za zástupcu úpadcu, je scestný a nemá oporu v právnom poriadku. Z ustanovenia § 14 zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze“) nepochybne vyplýva, že správca konkurznej podstaty sa stáva vyhlásením konkurzu nielen zástupcom úpadcu, ale aj jedinou osobou oprávnenou konať v mene úpadcu, robiť v jeho mene právne úkony, rozhodovať o obchodných záležitostiach podniku atď. Preto neobstojí argumentácia sťažovateľky, podľa ktorej správca konkurznej podstaty nemá postavenie zástupcu úpadcu v konkurznom konaní. Neobstojí ani tvrdenie sťažovateľky, podľa ktorého sa výška žalobkyňou uplatnenej pohľadávky pre účely určenia odmeny advokáta považuje za tarifnú hodnotu práva, podľa ktorej sa určuje výška odmeny advokáta za jeden úkon právnej služby. Najvyšší súd už v uznesení sp. zn. 4 Obo 199/01 vyslovil právny názor, podľa ktorého konanie o tzv. incidenčnej žalobe je z hľadiska určenia výšky súdneho poplatku zo žaloby určovacím sporom s jednotnou výškou súdneho poplatku bez ohľadu na výšku pohľadávky, určenie pravosti ktorej je predmetom konania. Preto aj z hľadiska určenia výšky tarifnej odmeny advokáta treba vychádzať z rovnakého princípu. Napadnuté rozhodnutia najvyššieho súdu sú v súlade s platným právnym poriadkom, a preto nedošlo k porušeniu označených článkov ústavy.

Z vyjadrenia predsedu najvyššieho súdu č. k. KP 8/08-48 z 23. júna 2008 doručeného ústavnému súdu faxom 24. júna 2008 a poštou 27. júna 2008 vyplýva, že v oboch konaniach, resp. rozhodnutiach v nich vydaných (obe sa týkajú rovnakého rozhodnutia súdu prvého stupňa) odvolací senát najvyššieho súdu vyslovil názor, že správca konkurznej podstaty nemá právo na odmenu za vedenie sporov, pretože je odmeňovaný podľa osobitného predpisu. Keď právo na náhradu trov súvisiacich s vedením sporov nemá správca konkurznej podstaty ako účastník konania, nemôže mať toto právo ani ním zvolený zástupca. V uvedenom názore nie sú senáty najvyššieho súdu jednotné, prevláda názor, že nič nebráni správcovi konkurznej podstaty, aby sa dal zastupovať advokátom. Odmena advokáta tvorí potom trovy konania vzniknuté správcovi konkurznej podstaty, ktorý v prípade úspechu v konaní má právo na ich náhradu podľa § 142 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku. V júli 2007 rozhodoval päťčlenný dovolací senát najvyššieho súdu pod sp. zn. 1 M Obdo V 10/2006 o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozhodnutiu najvyššieho súdu vydanému v odvolacom konaní. Zaujal názor, že pri rozhodovaní o trovách konania nie je rozhodujúce, že účastníkom konania je správca konkurznej podstaty. Odmena ním zvoleného advokáta, ktorý ho v konaní (samozrejme nie v konkurznom konaní, v ktorom je správcom) zastupuje, tvorí jeho trovy konania, a ak sú inak splnené podmienky na priznanie náhrady trov konania, má aj správca konkurznej podstaty právo na ich náhradu. Aj keď predsedovi najvyššieho súdu neprislúcha hodnotiť vecnú správnosť rozhodnutia päťčlenného dovolacieho senátu, prikláňa sa k názoru v ňom vyslovenému. Na 26. jún 2008 je zvolané zasadnutie obchodno-právneho kolégia. Spomenuté rozhodnutie sa predkladá kolégiu na rozhodnutie o jeho uverejnení v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky.

Z repliky sťažovateľky z 21. júla 2008 doručenej ústavnému súdu 24. júla 2008, ktorou reaguje na vyjadrenia predsedu najvyššieho súdu a žalobkyne, vyplýva, že trvá na podanej sťažnosti, žiada vysloviť porušenie čl. 46 a čl. 47 ústavy oboma rozhodnutiami najvyššieho súdu s tým, aby tieto v napadnutom rozsahu boli zrušené a vrátené na ďalšie konanie. Požaduje náhradu trov právneho zastúpenia za štyri úkony právnych služieb a štyri režijné paušály v celkovej sume 23 096 Sk. Podľa názoru sťažovateľky najvyšší súd vo svojom rozhodnutí sp. zn. 1 M Obdo V 10/2006 zaujal rovnaké stanovisko ako

občianskoprávne a obchodné kolégium Najvyššieho súdu Českej republiky vo veci sp. zn. Cpjn 19/98 zo 17. júna 1998. Pritom sa sťažovateľka v podanej sťažnosti odvoláva na uvedené stanovisko. Preto možno vyvodit' záver, že napadnuté rozhodnutia najvyššieho súdu spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci a nemajú oporu v platných predpisoch. Sťažovateľka nesúhlasí s názorom žalobkyne, podľa ktorého pri určení výšky tarifnej odmeny treba vychádzať z rovnakého princípu ako pri výpočte výšky súdneho poplatku. Keďže predmetom incidenčného sporu bola pohľadávka žalobkyne vo výške 10 842 579 Sk, správne mala byť sťažovateľke priznaná náhrada trov právneho zastúpenia v celkovej sume 199 870 Sk.

II.

Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obo 15/2006 zo 16. februára 2006 vyplýva, že ním bol v napadnutej časti potvrdený rozsudok krajského súdu č. k. 7 Cb 17/2002-455 z 1. decembra 2005, pričom účastníkom nebola priznaná náhrada trov odvolacieho konania. Podané odvolanie sťažovateľky smerovalo proti výroku o náhrade trov konania. Domáhala sa priznania náhrady trov v sume 120 575 Sk, keďže nemožno súhlasiť s krajským súdom, že hodnotu sporného práva nemožno vyjadriť v peniazoch. Podľa názoru najvyššieho súdu na túto vec sa vzťahuje zákon o konkurze, keďže konkurz bol vyhlásený v čase jeho účinnosti. Z ustanovenia § 9 ods. 3 a § 66e ods. 1 zákona o konkurze v spojení s § 6 a nasl. vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 493/1991 Zb., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), vyplývajú obdobné závery, aké plynú z ustanovenia § 196 a § 204 písm. e) a f) zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „nový zákon“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2006. Podľa § 196 nového zákona ak tento zákon neustanovuje inak, na začatie konkurzného konania, na konkurzné konanie, na začatie reštrukturalizačného konania, na reštrukturalizačné konanie a konanie o oddlžení sa primerane použijú ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku. Keďže nový zákon „ustanovuje inak“, Občiansky súdny poriadok je v týchto konaniach nepoužiteľný. Odmenu správcu konkurznej podstaty určí podľa nového zákona súd. Podľa ustanovenia § 204 písm. e) a f) nového zákona podrobnosti o výške, druhu a spôsobe určenia odmeny správcu

v konkurze a v konaní o oddlžení určí vykonávacou vyhláškou Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. Na základe uvedených ustanovení zákona o konkurze a nového zákona dospieva najvyšší súd k záveru, že pokiaľ ide o náhrady trov konania, nepoužijú sa ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (§ 142 a nasl.), ale konkurzný súd rozhodne o priznaní odmeny podľa zákona. Nárok na náhradu trov podľa Občianskeho súdneho poriadku má účastník, a nie jeho právny zástupca. Ak má účastník zástupcu advokáta, trovy sa platia pre účastníka, ale na účet advokáta (§ 149 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku). Keď účastník (správca konkurznej podstaty) nemal nárok na duplicitnú náhradu trov, nemohol ju uplatniť ani jeho zástupca, ktorým je advokát. Tieto jasné ustanovenia sťažovateľka a jej právna zástupkyňa, ktoré obe sú advokátkami, si mali osvojiť pred predložením spisov najvyššiemu súdu. Súd totiž nemá povinnosť ich poučovať o týchto procesných právach (§ 5 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku). Preto správne postupoval krajský súd, keď požadovanú náhradu trov sťažovateľke nepriznal, aj keď z iných dôvodov. Citovaným ustanoveniam odporuje aj tá časť výroku o náhrade trov, ktorou bola sťažovateľke priznaná náhrada v sume 4 639 Sk, avšak proti tejto časti výroku nikto odvolanie nepodal. Preto tento výrok najvyšší súd nemohol preskúmať a nemohol ani porušiť zásadu zákazu reformationis in peius.

Z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obo 207/2006 z 28. februára 2007 vyplýva, že ním bol v napadnutej časti potvrdený rozsudok krajského súdu č. k. 7 Cb 17/2002-455 z 1. decembra 2005, pričom sťažovateľke náhrada trov odvolacieho konania priznaná nebola. Proti rozsudku krajského súdu podala odvolanie žalobkyňa do výroku o zamietnutí žaloby o určenie pravosti jej pohľadávky vo výške 10 842 579 Sk. Podľa názoru najvyššieho súdu napadnutý výrok rozsudku krajského súdu treba považovať za správny, a preto bol tento výrok potvrdený. Náhradou trov prvostupňového konania sa najvyšší súd v tomto konaní nezaoberal, lebo o náhrade trov konania priznanej sťažovateľke napadnutým rozsudkom rozhodol právoplatne na základe odvolania sťažovateľky ešte uznesením sp. zn. 2 Obo 15/2006 zo 16. februára 2006. Úspešnej sťažovateľke vzniklo v zmysle § 224 ods.1 v spojení s § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku právo na náhradu trov odvolacieho konania. Najvyšší súd jej však náhradu týchto trov nepriznal. Sťažovateľka je správkyňou konkurznej podstaty, ktorá je odmeňovaná podľa osobitných predpisov. Ak sa dala

zastupovať v súdnom konaní advokátom, vzniknuté trovy právneho zastupovania musí uhradiť zo svojej odmeny.

Z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 1 M Obdo V 10/2006 z 31. júla 2007 vyplýva, že právoplatnými rozhodnutiami prvostupňového a odvolacieho súdu bolo zastavené incidenčné konanie, pričom náhrada trov konania nebola účastníkom priznaná. Rozhodnutie o trovách bolo odôvodnené s poukazom na ustanovenie § 8 vyhlášky, ktoré neumožňuje priznať správcovi konkurznej podstaty nárok na odmenu za vedenie sporov, medzi ktoré patria aj incidenčné spory. Týmto ustanovením síce nie je dotknuté právo každého dať sa zastúpiť v súdnom konaní právnym zástupcom, ale náklady, ktoré zastupovaním vzniknú, si nemôže dotknutý subjekt v týchto súdnych konaniach uplatňovať. Za svoju činnosť, teda aj za vedenie sporov, patrí správcovi konkurznej podstaty odmena podľa § 6 vyhlášky. Preto, ak sa správca konkurznej podstaty dá v incidenčných sporoch zastupovať právnym zástupcom, náklady s tým vzniknuté má správca konkurznej podstaty právnemu zástupcovi uhradiť z odmeny. Trovy konania v takomto prípade nemožno považovať za účelne vynaložené, lebo by to bolo v rozpore s § 8 vyhlášky. Uvedený právny názor súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu nemožno považovať za správny. Nie je sporné, že správca konkurznej podstaty má za svoju činnosť právo na náhradu výdavkov a na odmenu, čo vyplýva priamo z ustanovenia § 8 ods. 3 zákona o konkurze. Spôsob výpočtu, výšku, ako aj otázku nároku na odmenu za vedenie sporov upravuje vyhláška ako osobitný predpis. Podľa § 8 vyhlášky správca konkurznej podstaty nemá právo na odmenu podľa osobitných predpisov za vedenie sporov, účasť na konaní o výkone rozhodnutí a za činnosť vykonanú v správnom konaní. Tieto činnosti sú zahrnuté v odmene správcu vypočítanej podľa § 6 a § 7 vyhlášky. Odmena správcu konkurznej podstaty však nie je totožná s odmenou advokáta za poskytovanie služieb právnej pomoci. Odmena advokáta je spojená so zastupovaním správcu konkurznej podstaty ako účastníka konania v občianskom súdnom konaní. Podľa § 66e ods. 1 zákona o konkurze na konkurz sa primerane použijú ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. V incidenčnom spore je správca konkurznej podstaty v postavení účastníka konania so všetkými právami a povinnosťami v zmysle procesných predpisov upravených v občianskom súdnom konaní. Podľa § 24 Občianskeho súdneho poriadku účastník sa môže dať v konaní zastupovať

zástupcom, ktorého si zvolí. Podľa § 25 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku ako zástupcu si účastník môže vždy zvoliť advokáta. Za služby právnej pomoci si advokát účtuje odmenu, náhradu hotových výdavkov a náhradu za stratu času podľa vyhlášky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Odmena za zastupovanie advokátom je jednou z položiek trov konania deklarovaných v § 137 Občianskeho súdneho poriadku. O ich náhrade rozhoduje súd podľa § 142 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku. Právna úprava, podľa ktorej správca konkurznej podstaty nemá nárok na odmenu podľa osobitných predpisov za vedenie sporov (§ 8 vyhlášky), nie je dôvodom na nepriznanie trov konania titulom odmeny advokátovi, ktorý ho zastupuje, keďže odmena správcu konkurznej podstaty nie je totožná s odmenou advokáta. Ak advokát zastupoval účastníka, ktorému bola prisúdená náhrada trov konania, je ten, ktorému bola uložená náhrada týchto trov, povinný zaplatiť ju advokátovi. Za trovy konania treba považovať aj odmenu advokáta, ktorého si účastník ako zástupcu v konaní zvolil, a z tohto hľadiska nie je rozhodujúce, či je týmto účastníkom správca konkurznej podstaty, pretože správca konkurznej podstaty má rovnaké procesné práva a povinnosti, ako každý iný účastník konania. Aj keď mu úprava § 8 vyhlášky nepriznáva právo na odmenu za vedenie sporov a účasť na konaniach, neznamená to, že nemá právo na náhradu trov konania podľa Občianskeho súdneho poriadku, ak mu účasťou v tomto konaní vznikli.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon.

Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná platná a účinná právna norma.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva na oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy

vykonávajú (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ústavy). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu teda predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa táto ochrana v zákonom predpokladanej kvalite poskytne (mutatis mutandis napr. IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04).

Sťažovateľka je presvedčená, že pokiaľ ju v incidenčnom konaní ako správkyňu konkurznej podstaty zastupuje advokát a je v spore úspešná, potom má nárok na náhradu trov konania vrátane trov vzniknutých právnym zastúpením advokátom.

Predseda najvyššieho súdu sa tiež prikláňa k stanovisku sťažovateľky, aj keď uznáva, že rozhodovacia prax senátov najvyššieho súdu v tejto otázke nie je zatiaľ ujednotená.

Žalobkyňa považuje napadnuté rozhodnutia najvyššieho súdu za správne a argumentáciu sťažovateľky neakceptuje.

Najvyšší súd v napadnutých rozhodnutiach vychádza z ustanovenia § 6 a nasl. vyhlášky, podľa ktorých patrí síce správcovi konkurznej podstaty odmena, avšak nepatrí mu ďalšia odmena podľa osobitných predpisov za vedenie sporov, účasť na konaní o výkone rozhodnutí a za činnosť vykonanú v správnom konaní (§ 8 vyhlášky). Odmenou podľa osobitných predpisov treba rozumieť odmenu advokáta (predtým aj komerčného právnika) podľa príslušnej tarify. Správca konkurznej podstaty má teda síce právo dať sa zastupovať v súdnom konaní advokátom, avšak vzniknuté trovy právneho zastupovania musí uhradiť zo svojej odmeny.

Ústavný súd považuje za potrebné predovšetkým konštatovať, že rozhodovacia prax všeobecných súdov nie je v otázke práva správcu konkurznej podstaty na náhradu trov konania vzniknutých z titulu právneho zastúpenia advokátom v incidenčných sporoch (sporoch vyplývajúcich z konkurzného konania) jednotná.

V zásade nie je úlohou ústavného súdu zjednocovať rozhodovacia prax všeobecných súdov, lebo zjednocovanie rozhodovacej praxe je vecou odvolacích súdov, resp. najvyššieho súdu. Uvedené platí pod podmienkou, že odlišné právne stanoviská všeobecných súdov

možno považovať za legitímne a za ústavne konformné, teda nie arbitrárne, ale ani zjavne neodôvodnené (mutatis mutandis I. ÚS 199/07, I. ÚS 18/08, II. ÚS 273/08).

Ustanovenie § 8 vyhlášky, o ktoré sa opiera podstata argumentácie najvyššieho súdu, je vyjadrením snahy normotvorcu obmedziť výdavky konkurzného konania v súvislosti s právom správcu konkurznej podstaty na odmenu za svoju činnosť v konkurznom konaní. Zároveň ide o snahu uchovať čo najviac finančných prostriedkov získaných speňažením konkurznej podstaty v prospech konkurzných veriteľov tak, aby mohli byť uspokojení v čo možno najväčšej miere. V tejto súvislosti najvyšší súd zdôrazňuje, že správca konkurznej podstaty si nemôže účtovať odmenu navyše za vedenie súdnych sporov, a preto platí, že síce môže svojím zastupovaním poveriť advokáta, ale trovy právneho zastúpenia musí uhradiť zo svojej odmeny, čo má podľa názoru najvyššieho súdu vylučovať právo na náhradu trov právneho zastúpenia advokátom v zmysle Občianskeho súdneho poriadku.

Právny názor najvyššieho súdu považuje ústavný súd za arbitrárny, keďže je v zrejmom rozpore so zákonom.

O oprávnenosti a účelnosti výdavkov vzniknutých činnosťou správcu konkurznej podstaty sa rozhoduje v konkurznom konaní, teda nie v rámci incidenčných sporov. V záverečnej fáze konkurzného konania správca konkurznej podstaty predloží konkurznému súdu konečnú správu, ktorej súčasťou sú aj výdavky správcu konkurznej podstaty. Preto ak sa dal správca konkurznej podstaty v incidenčnom spore zastúpiť advokátom a odmenu advokáta neuhradil zo svojej vlastnej odmeny, ale ju vyúčtoval ako osobitný ďalší výdavok, ktorý má ísť na ťarchu konkurznej podstaty, je vecou rozhodovania konkurzného súdu, či takýto výdavok schváli, alebo nie. V rámci takéhoto rozhodovania je teda úlohou konkurzného súdu interpretovať dosah ustanovenia § 8 vyhlášky.

Rozhodovanie súdu o náhrade trov v rámci incidenčného sporu sa riadi nepochybne ustanoveniami § 142 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku o náhrade trov konania. To v praxi znamená, že ak správca konkurznej podstaty zastúpený v incidenčnom spore advokátom úspešný, má nárok na náhradu trov konania vrátane trov právneho zastúpenia advokátom. Skutočnosť, že neúspešný účastník incidenčného konania nahradí správcovi

konkurznej podstaty trovy vzniknuté právnym zastúpením advokátom, neznamená nijaké zmenšenie konkurznej podstaty. Nedochoádza teda týmto spôsobom k prekazeniu zámeru sledovaného ustanovením § 8 vyhlášky. Ak správca konkurznej podstaty zaplatil odmenu za zastupovanie advokátom zo svojej vlastnej odmeny, potom by sa mu z titulu náhrady trov konania mal tento výdavok vrátiť. Ak zaplatil túto odmenu nie z vlastnej odmeny, ale ako ďalší výdavok z konkurznej podstaty (za hypotetického predpokladu, že konkurzný súd bude takýto postup považovať za súladný s § 8 vyhlášky), potom i tento výdavok by sa mal plattbou od neúspešného účastníka vrátiť do konkurznej podstaty.

Možno urobiť záver, že právny názor najvyššieho súdu je v rozpore so zákonom, a tým aj s čl. 46 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

V celkom zrejmom rozpore s ustanovením § 142 Občianskeho súdneho poriadku je aj skutočnosť, že najvyšší súd rozhodol najprv (uznesením sp. zn. 2 Obo 15/2006 zo 16. februára 2006) o náhrade trov konania a potom len vo veci samej potvrdil rozsudok krajského súdu (rozsudkom sp. zn. 2 Obo 207/2006 z 28. februára 2007).

Uvedený postup najvyššieho súdu má však aj dva ďalšie závažné dôsledky. Ide jednak o to, že o náhrade trov odvolacieho konania (vo vzťahu voči jednému rozsudku krajského súdu) rozhodoval najvyšší súd dvakrát. Okrem toho v uznesení sp. zn. 2 Obo 15/2006 zo 16. februára 2006 v rámci vymedzovania rozsahu svojej prieskumnej právomoci vychádzal z nesprávneho predpokladu, že žalobkyňa odvolanie proti rozsudku krajského súdu nepodala.

Tieto ďalšie pochybenia najvyššieho súdu sťažovateľka nenamieta. Ústavný súd považoval za potrebné ich konštatovať aj napriek tomu, že úzko súvisia s otázkou rozhodovania najvyššieho súdu o náhrade trov konania správcu konkurznej podstaty.

Ústavný súd nepovažoval za potrebné osobitne sa zaoberať namietaným porušením čl. 47 ústavy, keďže toto je založené na rovnakých skutočnostiach ako námietka porušenia čl. 46 ods. 1 ústavy.

Pokiaľ sťažovateľka namietala porušenie čl. 46 ústavy aj nesprávnym vyčíslením odmeny advokáta za právne zastupovanie (podľa sťažovateľky malo ísť o odmenu podstatne vyššiu), je vecou všeobecných súdov túto námietku posúdiť a rozhodnúť o nej. Bolo by porušením princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu vyplývajúcej z čl. 127 ods. 1 ústavy, keby túto otázku riešil ústavný súd bez toho, aby k nej predtým zaujal stanovisko najvyšší súd v rámci odvolacieho konania.

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Berúc do úvahy citované ustanovenia ústavný súd zrušil uznesenie, ako aj rozsudok najvyššieho súdu v rozsahu uvedenom vo výroku a vec mu vrátil v rozsahu zrušenia na ďalšie konanie (bod 2 a 3 výroku nálezu). Bude povinnosťou najvyššieho súdu riadiť sa právnym názorom ústavného súdu a posúdiť odvoláciu námietku sťažovateľky týkajúcu sa výšky trov jej právneho zastúpenia advokátom.

Sťažovateľka si uplatnila náhradu trov právneho zastúpenia v sume 23 096 Sk.

Ústavný súd považoval za možné priznať sťažovateľke sumu 12 302 Sk, a to za dva úkony právnych služieb v roku 2006 (prevzatie a príprava zastupovania, sťažnosť) po 2 730 Sk, za jeden úkon právnych služieb v roku 2007 (doplnenie sťažnosti) v sume 2 970 Sk a za jeden úkon právnych služieb v roku 2008 (stanovisko k vyjadreniu najvyššieho súdu a žalobkyne) v sume 3 176 Sk. Priznal tiež režijný paušál dvakrát po 164 Sk, jedenkrát 178 Sk a jedenkrát 190 Sk (bod 4 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. septembra 2008